

Sociální lužby **Lanškroun**

Janáčkova 1003, 563 01 Lanškroun

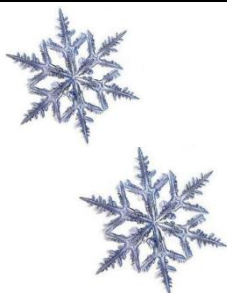
DŮCHODNÍČEK

ČASOPIS SOCIÁLNÍCH SLUŽEB LANŠKROUN

12. ČÍSLO

PROSINEC 2011

vodn ek

Milí čtenáři Vánočního Důchodníčku,

vstupujeme do posledního měsíce roku 2011. Pro někoho je prosinec a blíží se konec roku symbolem bilancování. Zhodnotí všechny události, které se udály v jeho životě a zda by chtěl v příštím roce udělat nějaké změny, byť jen malé. Měsíc, ve kterém se slaví svátky klidu a míru, je nyní spíše symbolem spěchu a stresu. Každý chce vše stihnout: upéct cukroví, zvládnout velký předvánoční úklid, nakoupit spoustu dárků a do toho zvládnout každodenní běžné činnosti. Tímto vánočním číslem bych Vám tu pravou vánoční náladu chtěl přinést.

Venku to sice zatím vůbec nevypadá, že by nějaká zima měla být – ještě je poměrně teplo, sucho, o sněhu není zatím vidu ani slechu. Odborníci sice tvrdí, že ta pravá zima teprve přijde, tak uvidíme, zda se jejich předpovědi potvrdí, nebo si z nás matka příroda bude dělat dobrý den. To vše se dozvíme v průběhu následujících měsíců sami.

Ve vánočním Důchodníčku Vás čeká přehled toho, na co se můžete v prosinci těšit. Přináším další díl z cyklu starých řemesel – tentokrát sklářství. Připomenout si můžete lidové pranostiky, které připadají na prosinec. Prostor se našel i pro Vaši tvorbu. Kromě pravidelných článků Vám tento přináším i vánoční přílohu. Přeji vám krásně prožité svátky, pod stromeček hlavně zdravíčko a těším se na Vás v příštím roce.

Váš

Důchodníček

Důležité informace z Domova

V říjnu proběhne výběr plateb za ubytování, stravu a služby pro klienty Domova pro seniory, kterým přijde důchod z ČSSZ hromadným seznamem **ve čtvrtek 15. prosince 2011, kdy si klienti od 12:30 do 13:30** hodin mohou přijít do pokladny pro zůstatky z důchodu.

Klientům, kteří ze zdravotních důvodů nemohou přijít, donese zůstatek z důchodu paní pokladní s doprovodem pracovnice sociálního úseku dopoledne ve čtvrtek 15. prosince do jejich pokoje.

Valorizace důchodů platná pro rok 2012

Pro rok 2012 bude platit valorizace důchodů následovně. Základní výměra důchodu se zvyšuje o 40 korun z 2230 korun na 2270 Kč. Procentní výměra důchodu se zvýší o 1,6 procenta. Fixní část důchodu, která do konce roku 2011 činí 2230 korun, je pro každého starobního důchodce stejná a získá ji každý, kdo formálně splní podmínky pro přiznání důchodu. Procentní výměra je rovněž pro všechny seniory shodná, avšak tuto složku starobního či jiného důchodu může každý senior během svého života ovlivnit tím, jaké měl příjmy.

Samotná valorizace důchodů, ať už jde o základní či procentní výměru, se zvyšuje automaticky. Senioři o ni nemusejí nijak žádat. Lidé, kteří aktuálně odcházejí do starobního důchodu, se důchod valorizuje k datu

odchodu do důchodu.

Prosíme klienty, aby přinesli své nové důchodové výměry sociální pracovnici.

Na co se můžete těšit v prosinci?

V prosinci nás čekají čtyři vystoupení dětí z místních mateřských a základních škol. Můžeme se těšit na předvánoční zpívání a scénky, které děti trénují dlouho dopředu, aby Vás jimi mohli pobavit a potěšit.

Na vystoupení se můžete těšit:

9. prosince od 13:30 hodin
16. prosince od 9:30 hodin
19. prosince od 10:00 hodin
21. prosince od 13:30 hodin

Vystoupení se budou konat vždy v kulturní místnosti v zeleném patře. Bližší informace budou uvedeny na plakátech aktivit a na nástěnkách.

.....

Štědrovečerní večeře

Jelikož se vloni osvědčila společná štědrovečerní večeře v předstihu, i letos spolu opět oslavíme Štědrý den v předstihu, a to 22. prosince. Účast na večeři přislíbil i jeden zajímavý host. Mimo výborné večeře nebudou ani chybět vánoční koledy, tradiční zvyky. Večeře se uskuteční na chodbě ve žlutém patře od 16:00 hodin.

Silvestrovské odpoledne

Tento rok zavádíme novinku – Silvestr a příchod nového roku s Vámi oslavíme 29. prosince. Chceme tímto vyřešit problém mnohých z Vás, kteří by rádi Silvestr prožili v kolektivu našeho Domova, ale zároveň ho rádi strávili i v kruhu rodinném. Bude hrát hudba, nebude chybět občerstvení a spousta zábavy.

PRANOSTIKY NA PROSINEC

Svatá Lucie ukazuje svou moc, neb nám dává nejdelší noc.

Lucie noci upije a dne nepřidá.

Svatá Barbora mosty mostí, Sába hřeby ostří, svatý Mikuláš je přibíjí.

O svatém Mikuláši často snížek práší.

Je-li na den svaté Barbory mnoho jinovatky na stromech, bude hodně ovoce v budoucím roce.

Svatá Barborka táhne sáně ze dvorka.

Začne-li zima až s adventem, potrvá deset týdnů.

Svatá Viktorie obrázky na okna ryje.

Na Adama a Evu čekejte oblevu.

Dvanáct nocí a dní od Štědrého večera až do Tří králů zvěstuje prý povětrnost příštích dvanácti měsíců.

Když vánoce obilí stromy sněhem, tak je posype jaro květem.

V prosinci oslaví své narozeniny:

Dostálek František

Kudláčková Věra

Netková Jarmila

Pirklová Dagmar

Šilarová Jarmila

Šturzová Jana

Tenenková Anna

*Všem prosincovým oslavencům přejeme vše nejlepší, hodně štěstí,
zdraví a životního optimismu!*

Stará řemesla – sklářství

Sklo bylo známo již ve starověkých civilizacích. V Oxfordu v Anglii jsou uloženy skleněné artefakty pocházející z Egypta, z roku 3300 př. n. l. Důkazy o foukaném skle, a tedy i o použití sklářské píšťaly pocházejí již z roku 1900 př. n. l.

Sklářství se rozšířilo postupně z Egypta do Římské říše a průběžně po celém tehdejší známém civilizovaném světě. Lze se domnívat, že objev skla proběhl v přibližně téže době, v různých civilizacích, po celém světě. Než se sklo a sklářství dočkaly opravdu užité podoby, uběhlo od doby objevení skla spousta času.

Ve sklářství platilo víc, jak ve spoustě jiných řemesel, že řemeslo i tradice se dědí z otce na syna. Technologie výroby byla přísně střeženým tajemstvím. Kobaltové (modré) sklo, český křišťál, hyalitové sklo, či lazurované sklo byly obrovským přínosem světovému sklářství. České sklo neslo a nese zvláštní znaky a známku kvality. Bylo a je pojmem po celém světě.

Technická vyspělost českého sklářství se projevila výrobou zejména v 18. století, kdy se objevovaly technologicky na svoji dobu velmi neobvyklé kousky skla. Další významný technologický a zejména umělecký posun přinesl Bedřich Egermann, který experimentoval s barevnou sklovinou.

České sklo mělo od středověku v Evropě své zvláštní postavení. Bylo měřítkem dobové módy, přinášelo technické a technologické zlepšení, díky obrovskému rozsahu produkce a schopnosti českých obchodníků se záhy stalo zbožím, s nímž se bylo možno setkat bez nadsázky na celém světě. Čeští skláři působili v mnoha zemích při zakládání místních podniků, pomáhali stavět pece, vychovávali skláře. To vše vytvořilo obrovskou tradici, již v sobě české sklo nese.

Prvenství ve zpracování skla, v přínosu uměleckém i technologickém si české země vždy dokázaly obhájit své významné přední postavení a české sklo vždy bylo a je uznávaným v celém světě. Přicházející automatizace samozřejmě klasické sklářství odsouvá do ústraní, ale zejména kvantitou. Umělecky a řemeslně ztvárněné a ručně vyráběné kousky si ovšem své místo na výsluní stále drží a jsou stále významným znakem české společnosti.

Sklo je bezbarvá hmota, skládající se z kyseliny, zpravidla křemičité, nebo borité a z nejméně dvou zásad, z nichž jedna je alkalická, tedy kysličník sodný nebo draselný, a druhou je zemina, kysličník vápenatý nebo kovový kysličník, např. olovnatý, hlinitý nebo zinečnatý. Tato směs kyselin a zásad, důkladně umletá a promíchaná se všemi přídatnými látkami se nazývá sklářský kmen. Podle vzájemných poměrů jednotlivých látek a množství jednotlivých příměsí vznikají skla různě barevná, ale zejména různě kvalitní. Nejdůležitější součástí směsi je kyselina křemičitá, která se přidává ve formě písku a křemene. Dále je to kysličník vápenatý, který se do směsi přidává v podobě vápence, křídly, či vápenitého pískovce. Jako alkalická zásada slouží často sulfát sodný.

Tavením vznikají různé chemické pochody a změny. Různé sloučeniny přidávané do směsi dávají sklu specifickou barvu, ale i vlastnosti. Např. modré sklo vzniká vlivem přidaného kobaltu a červenou barvu dodává sklu zase zlato. Příměsí železa zabarvují sklo do zelena.

Tavením kmene ve vysokém žáru se vytvoří nestejnorodá a neprůhledná hmota plná bublin. Do roztavené hmoty se přidávají různá činidla a zvýší se teplota. Čerpením skla dochází k uvolňování bublinek, k řidnutí hmoty a zvyšuje se jím průhlednost skla. Protože je takto zpracovaná hmota k dalšímu zpracování nepoužitelná, musí se nechat sejít, tedy vychladnout.

Teprve takto připravená hmota je připravena k ručnímu, či strojnímu zpracování.

Technologie zpracování skla

Foukáním skla se vyrábělo a vyrábí velké množství sklářského sortimentu, zejména dutého skla, a to včetně lahví a do jisté doby i tabulové sklo. Dalšími technologiemi je ale i tažení, lití válcování, či lisování skla

Sklářská píšťala

Asi jeden metr dlouhá železná trubka, z jedné strany opatřená dřevěným obalením, které chrání skláře před popálením o kovovou část píšťaly. Ze strany opatřené dřevěným pláštěm je trubka ukončena náustkem a z druhé strany je konec píšťaly rozšířen.

Marble

Hladká železná deska, pomocí které sklář dává sklu základní tvar.

Dále používá sklář mnoho různých kleští k formování a stříhání skla. Nezbytnou součástí sklářské výroby jsou i železné a dřevěné formy, pomocí kterých urychluje výrobu sortimentu vyžadujícího pravidelnost.

(zdroj: <http://stararemesla.mypage.cz/thema/sklarstvi>)

Vážení přátelé!

Vánoce to je kouzlo, které působí na naší psychiku. Vzpomínky přicházejí krásné, jak jsme je prožívali jako děti i za mlada. Jenže jsou i smutné chvíle, na které se nedá zapomenout. Proto je o Vánocích tolik sebevražd. Vzpomínám na jednu paní, říkali jsme jí tetičko Amálko. Bydlela blízko lesa v chaloupce jako v pohádce, došková střecha, násp vytlačený

kamením a na podzim pod střechou bylo navěšeno věnce česneku, hrozen vína, rozinky, cibule, kytice koprů, kytice pelyňku, plno růžových bylinek, které pak v zimě rozdávala tomu, kdo je potřeboval. Žila tam sama, dva synové jí padli v první světové válce. Dostala

zprávu, že jsou nezvěstní, tak stále čekala a věřila, že se vrátí. Tak dokud mohla, chodila pomáhat sedlákům a ti zas pomohli jí, co potřebovala. I naše maminka, když pekla chleby nebo koláče, vždy upekla i pro ni. Každý jí něco dal, mléko, ze zabijačky maso. Ona byla pro celou ves naše tetička. I na Vánoce by si ji každý vzal na Štědrý den. Ale ona to nepřijala, říkala, že chce být sama se svými chlapci. Stále čekala, že se objeví. Až jednou na Vánoce maminka dala do košíčku všechno možné, aby měla na Štědrý den a já s mými bratry – Janek a Josef.

Když jsme tam přišli, měla hlavu na stole, jakoby spala, ale jak nás uviděla a viděla ty moje dva bratry, vykřikla: „Janku, Josefe, chlapci moji, přece jsem se vás dočkala!“ objala je a ztratila vědomí. A již se z toho neprobrala, jen ten šťastný úsměv jí zůstal.

Nimrodi na tu chaloupku nezapomněli, udržovali ji, došky vyměňovali, dřevo připravovali na zimu, jak to dělali tetičce. V létě ji najímali horníkům, aby si tam léčili zaprášené plíce. A v zimě tam chodili schůzovat, posedět a starali se o zásoby pro zvěř.

I náš domov slaví již páté Vánoce, na které se již předem připravujeme, abychom na nic nezapomněli. První napečeme perníčky, pak ozdoby na stromeček, i kulturní vložku s vánočními písněmi. A hlavně co k večeři –

bud' řízek vepřový, nebo rybí. Nejvíc se těším na ozdobené stoly s voňavým jehličím, svíčky, ovoce, cukroví a groček. Nejkrásnější je ta atmosféra Vánoc a to zlaté prasátko, a ty vánoční svíčky, nesmí chybět jablíčka, abychom byli zdraví, chleba abychom neměli hlad a pod ubrusem peníze, abychom neměli nouzi. A pan ředitel s některými zaměstnanci jsou s námi v domově i na Štědrý den na večeři a jsou rádi, že většina klientů zůstává na Štědrý den v domově s námi a říkají: „tady jsme doma.“ A to je veliké poděkování pro ty, kteří se o nás tak pečlivě starají o Štědrém dni a pak teprve jdou domů ke své rodině. Za to jim patří veliký dík a všem lidem dobré vůle, aby krásné svátky prožili ve zdraví, pohodě a lásce a v Novém roce hodně úspěchů v naší práci, ať se Vám splní každé Vaše přání. K tomu hodně božího požehnání přeje ze srdce

Anežka

TYPY PRO RODINNÉ PŘÍSLUŠNÍKY NA DĚRKY KLIENTŮM DOMOVA

Šampon

Tekuté mýdlo

Krém

Tělové mléko

Žínka

Žiletky

Minerálka, džusy

Přesnídávky

Nutridrinky

Ručníky

Spodní prádlo

Tepláky

Povídkový koutek Jardy Skalického

Dárek podle přání (1. část)

Určitě víte, že sehnat pro milovaného potomka ten správný vánoční dárek je peklo samo. Ne že by se to člověku nelíbilo, ovšem dětská přání bývají stejně ošemetná, jako překvapivá. V mém případě je to o to horší, že mám dvojčata. Každým rokem je těžší sehnat právě to, co si dcerky usmyslí. Velkou pomocí jsou dopisy Ježíškovi. Vím, že bych to neměl prozrazovat, ale žádný rodič neodolá pokušení, podívat se, o co si jeho potomek píše.

Rozlepit obálku nad párou není zas tak velký kumšt.

Loňský advent byl díky přání mých dcer dost hektickou záležitostí. Nemohu opomenout fakt, že samotný předvánoční čas je plný běžných činností, jako je chození do práce, úklid, pečení a balení dárků a jejich pečlivého ukrývání. Skoro každý z dospělých to zná více než dobře.

Avšak zpátky k příběhu. V ten předvánoční čas jsem potají otevřel dvojici obálek, abych zjistil, co si děvčata přejí. Díky tomu, že již chodily do druhé třídy, jsem měl hned jasno. Kostrbatým dětským písmem tam byl napsán nejen vroucný dopis, v němž stálo ujištění, že byly strašně hodné a že si dárek podle svého mínění rozhodně zaslouží. Já osobně byl na

pochybách. Tak rozjívěnou dvojici, jako mám v rodině, hned tak nepotkáte.

Dárek Marty, té o chloupek starší byl vcelku snadnou záležitostí. Je už od svých prvních krůčků značně zatížená na oblečení a to nejen pro sebe, ale i pro panenky, kterých má celou řadu a mladší, Markéta, však nezapře mou krev. Ne, že

by si nedovedla hrát s panenkami, ovšem čas ukázal, že je fascinována vším živým.

Zpočátku jsem to měl s dárky snadné. Oběma jsem se snažil pořizovat stejné dárky, aby se nepraly a nezáviděly si. Postupem času se ukazovalo, jaké z nich rostou rozdílné osobnosti. Dvojčata ne dvojčata, třeba vypadají stejně, zájmy mají jako oheň a voda.

Manželce jsem opatřil dárek raz dva. Kvalitní kuchyňský robot je dárek na několik let. Sehnat panenku Barbie s celým šatníkem, není sice záležitostí složitou, ovšem taková akce, jako je předvánoční nákup, díru do rozpočtu udělá větší, než by si člověk připustil.

Pro tu druhou jsem to měl těžší. Už předem jsem tušil, že si bude přát zvíře. Ale jaké, o tom jsem neměl sebemenší zdání. Po otevření obálky mne čekal malý šok. Počítal jsem s kotětem, morčetem nebo králíkem, prostě nějakou tou drobnou havětí. Když jsem však četl, že by si přála koně, poklesla mi brada. Tedy jak z tohoto vybruslit, to ať mi poradí čert. Ale musím to brát spravedlivě, uvědomil jsem si, při vzpomínce na nemalé finance, jenž jsem vložil do prvního dárku.

Pak mne napadla spásná myšlenka. Naši bydlí na vesnici, mají malé hospodářství, malá stáj tam také je, jen je v současnosti užívána jako sklad harampádí. Mno, místo by bylo, ale kde sehnat koně?

Začal jsem se pídit po nejrozličnějších inzerátech. Nebylo to snadné. Někde jsem zazvonil s křížkem po funuse, jinde se ukázalo, že to není pravé ořechové.

Když už jsem nevěděl kudy kam, svěřil jsem se svému kamarádu Bořkovi. Ten si hned věděl rady. Jeho první otázka zněla, zda lpím na velikosti.

Tenhle dotaz mne překvapil. No jasně, plácl jsem se do čela. Já se pořád honil za pravým koněm, a zatím je řešení úplně jinde. Poník. Ano poník. Není velký, je to vlastně kůň a určitě nebude tak drahý.

Avšak, ale kde je mají? I na tenhle otazník měl

Bořek připravený vykřičník. Jen několik kilometrů odtud je malá farma, kde poníky chovají a on mne tam zavede.

A tak také učinil. Hned následující víkend jsme se já i Bořek sebrali a vyrazili. S portmonkou nabitou k prasknutí se jelo dobře a cesta autem uběhla co by dup.

(konec první části)

Ohlédnutí za listopadem

2. listopadu – Večer světél

Již třetím rokem jsme pro obyvatele uspořádali večer světél. Každý z obyvatel si mohl zapálit svíčku a zavzpomínat na ty, kteří již nejsou mezi námi. Obyvatelé, kteří se ze zdravotních důvodů k rybníčku nedošli, jsme navštívili na pokojích. Všechny zapálené svíčky jsme nově umístili kolem našeho rybníčku. Ve večerních hodinách se rybníček nádherně rozzářil....

21. listopadu – Předvánoční dílna

V pondělí 21. listopadu jsme se vrhli na předvánoční přípravy – pekli jsme perníčky. Pomoci nám přišly opět děti ze základní školy. Děti si přinesly vykrajovátka podle svého výběru a udělaly si své perníčky. Plechy se začaly plnit různými tvary vykrájeného těsta. Upečené medové perníčky provoněly celý domov.

23. listopadu – Vystoupení dětí

První z pásma předvánočních vystoupení dětí ze základních a mateřských škol bylo vystoupení dětí ze Základní školy speciální. Připravily si pro nás

vystoupení s názvem „Chlapeček, který se stal kredencí“. Děti podali i přes drobné chybičky excelentní výkon, který ohodnotilo početné publikum vřelým potleskem.

VÁNOČNÍ

Zachytit do dlaně sněhovou vločku,
z kuchyně vůně od kapra po vánočku,
a starý zvoneček lehounce zašlý,
balíčky svázané stříbrnou mašlí,
na kamnech purpura a v ruce part Tiché noci
- takovou pohodu přejí všem o Vánocích.
Až ze třpytu stromku a ze záře svíček
s pastýři sklánět se budete u jesliček,
ať Gloria tmou světa zní,
do nového roku, do všech jeho dní.

Hvězda září na obloze
a vypráví o velké touze.
Touha našich dětských přání,
možná někdy k pousmání,
avšak je v ní síla skrytá,
slzami štěstí dávno smytá.
Vraťme se zas do mladosti,
do dětství a do radosti.

Plamínek naděje ať září v nás,
pak budou Vánoce krásou všech krás.

Křížovka na prosinec

	SVĚTADÍL	URČENÍ ROKU	JUDSKÝ KRÁL (-2-)	MOJE	SOUBOR VŠECH PÍSMEN	ÚSTAVY PRO NALEZENÍ	 NĚKDE INFEKČNÍ ČINITELÉ	ÚKONY (řídce)	UMĚLECKÉ DVOJICE	INICIÁLY ZÁTOPKA	VYZÁŘOVÁNÍ HORKA	 RISKOVÁNÍ SLOVAN BOHYNĚ ÚRODY	JMÉNO ZPĚVÁČKY PAVONE	SÍDLO V PERU	SČÍTAČ HLASŮ (skrutinilium)	JEDOVATÝ PLYN
STARO-GERMÁN																
1. DÍL TAJENKY																
MEZI-NÁRODNÍ KÓD ITALIE				PATŘÍČÍ ELE DVOJICE (knižně)						PÍSMENO TURECKÝ STRÁŽNÍK						
EKONO-MICKÉ ODDĚLENÍ (zkratka)				VLASTNÍ DĚTI PUČÁLKOVIC ZÍRAFA					NÁPOJ ZÁPISNÍK					UNITED NATIONS (zkratka) HRUBĚ		
 KMENY NA FURE SENA PROUTĚNÉ NADOBY								ZOLŮV ROMÁN USUŠENÁ TRÁVA					ZNAČKA DECITUNY HASNICE			ŘECKÉ PÍSMENO
ANTIČTÍ SPISO-VATELE KOMEDIÍ							SOVÁM VLASTNÍ KOPNUTÍ					SLŮVKO NÁSOBENÍ KLESÁNÍ				
ZRAK				VÝZKUM VER. MINENÍ ZN. KILO-NEWTONU							POLOTUHA TESTOVITA HMOTA TOHLE					
VÝČEPNÍ MÍSTNOST					2. DÍL TAJENKY											
UHLO-VODIK					VÝPRAVNÁ BĚSEN					ODBÍRÁNÍ						POMŮCKA: PÁVEZY, AZA, KAVAS, ITE.

Tu největší vodní dávku zažijete v aquaparku, k tomu relax ...tajenka

KONTAKTY

DOMOV PRO SENIORY (TEL. 465 503 ...)

- *MIMO DOMOV SE VŽDY VOLÁ PŘES 9, UVNITŘ DOMOVA SE VOLÍ JEN LINKA (NAPŘ. SESTERNA 020).*

Ředitel: Ing. Milan Minář

linka: 001

e-mail: reditel@soslla.cz

Vrchní sestra: Anna Tručková

linka: 002

e-mail: vrchni.sestra@soslla.cz

Sociální pracovnice: Marcela Knápková, DiS.

linka: 006

e-mail: soc.pracovnik@soslla.cz

Instruktor sociální péče: Kateřina Mastná, DiS.

linka: 007

e-mail: isp@soslla.cz

Vedoucí technického úseku: Marta Šifrová

linka: 005

e-mail: vtu@soslla.cz

Pokladní: Pavla Antesová

linka: 009

e-mail: mzdy@soslla.cz

Úřední hodiny pokladny:

Út: 9:00 – 12:00 hod.

St: 12:30 – 14:30 hod.

Čt: 9:00 – 12:00 hod. (nebo dle tel. dohody)

Kantýna/recepce: linka: 015

Prádelna: linka: 011

Sesterna: linka: 020

Pečovatelská služba – sociální pracovníce:

Kateřina Mastná, DiS.

linka: 029 e-mail: isp@soslla.cz

Pečovatelská služba – pečovatelky

linka: 030

DŮLEŽITÁ TELEFONNÍ ČÍSLA

Policie ČR	158
Městská policie	156
Záchranná služba	155
Hasiči	150
Jednotné číslo tísňového volání	112
Život 90 senior telefon	800 157 157
Elpida – zlatá linka seniorů	800 200 007
Bílý kruh bezpečí	257 371 110

U□NO? N□P? □LOHA

Advent — příchod na věnoce

Předvánoční čas začíná adventem. Slovo advent je latinské a znamená příchod. Adventní období vrcholí pátek 24. prosince na Štědrý den. Pro křesťany je advent dobou zklidnění, usebrání, sebezpytování a čekání na oslavy Kristova narození. Advent má v křesťanské symbolice zvláštní význam, zahajuje nový liturgický rok.

Kdy začne advent?

Adventní období trvá asi čtyři týdny. Počet dní je pohyblivý - nejméně 22 dní a nejvíce 28 dní. Advent rozdělují čtyři neděle:

První adventní neděle - železná neděle - je 27.11.2011

Druhá adventní neděle - bronzová neděle - je 4.12.2011

Třetí adventní neděle - stříbrná neděle - je 11.12.2011

Čtvrtá adventní neděle - zlatá neděle - je 18.12.2011

Železná neděle má každým rokem jiné datum, ale vždy je to mezi 27. listopadem a 3. prosincem.

Vánoční zvyky a jejich význam

Rozkrajování jablek

Po večeři se nožem přepůlí jablko kolmo ke stopce. Pokud jádra vypadají jako pěticípá hvězda, sejdou se všichni za rok ve zdraví. Pokud mají tvar kříže nebo čtyřcípé hvězdy, pak někdo z přítomných těžce onemocní nebo zemře.

Pouštění ořechových lodiček

Budoucnost se dá předpovídat i z plujících skořápek se zapálenými svíčkami. Majitele skořápky, která vydrží nejdéle svítit a nepotopí se, čeká dlouhý a šťastný život. Pokud se skořápka drží při kraji nádoby, její vlastník bude také spíše sedět doma. Jestliže ale skořápka pluje ke středu nádoby, vydá se do světa.

Házení střevíce

Svobodné dívky házejí střevícem přes hlavu. Obrátí-li se patou ke dveřím, zůstanou doma. Obrátí-li se špičkou ke dveřím, provdají se a odejdou.

Jmelí

Zatímco zdobení vánočního stromku je vánoční tradice relativně mladá, zvyk rozvěšovat o Vánocích jmelí má kořeny mnohem starší. Jmelí platí také za rostlinu lásky. Políbíte-li se s milovanou osobou pod jmelím, přinese to vaší lásce štěstí a plodnost.

Půst

Na Štědrý den se držel až do večere přísný půst. Ti, kteří ho zachovali, měli vidět zlaté prasátko. Ke společné večeři se pak zasedlo poté, co vyšla první hvězda.

Barborka

Vložte do vázy tolik větvíček (podle vánoční tradice by to měla být větev třešňová-barborka), kolik je členů rodiny. Na lísteček napíše každý člen nějaké přání a pověsí jej na větvíčku (nebo si jen své přání a podobu své větvíčky pamatujete). Komu větvíčka na Štědrý den vykvete, tomu se přání splní.

Zvyky štědrovečerní večeře

Připravil se o jeden talíř navíc, pro náhodného hosta. Pod talíř se schoval zlatý penízek nebo šupinky z kapra, aby se nás držely peníze. Od slavnostní večeře se nesmělo vstát, ani kdyby někdo bušil na dveře, protože ten, kdo vstane, do roka zemře.

Adventní věnec

Adventní věnec je tradiční symbol západní církve sloužící k symbolickému odpočítávání čtyř týdnů adventu. Obvykle má podobu věnce z jehličnatých větví ozdobeného 4 svíčkami. Každou adventní neděli se zapaluje další svíčka. Svíček může být ale i více, v závislosti na zvyklostech a trendech. Svíce mohou být různě vysoké, různých barev, symetricky, nebo asymetricky rozmístěné. Zdobené věnce bez svíček, které jsou také nazývány adventní věnce, jsou používány k ozdobení vchodových dveří. Klasické adventní věnce byly zavěšované na stuhách, v posledních letech (počátek 21. století) je nahradily věnce, které se kladou přímo na svátečně upravený stůl.

Symbolika kruhu u základu adventního věnce

Kruhový věnec představuje Boží věčnost a jednotu (lze také chápat jako jednotu trojjediného Boha), vzkříšení a věčný život. Stálezelené rostliny jsou symbolem života jako takového, nezničitelnosti, stálosti ve víře a také věčnosti.

Svíčky - názvy a barvy

Mimo různíciho se počtu svíček (čtyři, pět i více) jsou použity i svíčky různých barev, podle symboliky. Kromě čtyř fialových, nebo červených svíček se používá další klasický vzor tři fialové svíčky a jednu růžovou svíčku. Ve středu věnce může být podle dalšího tradičního modelu také bílá svíčka. Jako celek, tyto svíčky představují příchod světla Kristova do světa, nebo Ježíše Krista na svět. Existuje ovšem i další množství barevných variant, z nichž některé jsou dosti rozšířené, ale vycházejí z neznalosti křesťanských symbolů.

Barvy adventních svíček

V katolické církvi se fialová barva používá ve třech ze čtyř adventních nedělí. Na třetí adventní neděli čas radosti, že půst je skoro u Přechod od fialové do růžové třetí neděli adventní svíčky upozorňuje na sváteční blížící se oslavy. V mnoha třetí neděle zůstává označena barvou. Barvy jsou podle barvy liturgických rouch: liturgická barva adventu je fialová, růžová na třetí neděli adventní.

nadchází
konce.
barvy na
atmosféru
kostelech
růžovou

V protestantských církvích je obvyklejší použít čtyři červené svíčky. Červená je používána jako tradiční vánoční barva, symbolizující radost, srdce, Krista, důstojnost, vítězství bohatství, štěstí a krev.

Většina protestantských církví nyní používá modrou barvu k rozlišení období adventu od postní doby a tedy na adventním věnci je fialová barva nahrazena modrou. Některé kostely, včetně některých katolických kostelů, zachovávají tradiční použití fialové. Takové současné použití dvou barev poskytuje dojem harmonického souladu mezi fialovou a modrou.

S přechodem na modrou barvu adventu v nekatolických církvích si některé církve zachovaly mezi barvami svíček na adventním věnci růžovou barvu, ale použily ho na čtvrtou neděli adventní. Ta je stále spojena se

vzájemností, ale je někdy používána jako vyvrcholení sezony adventu, jako poslední neděle před Vánocemi.

Vánoční stromek

Vánoční stromek (respektive vánoční strom či vánoční stromeček) je jedním ze symbolů Vánoc. Staví se na Štědrý den a lidé si pod ním rozdávají vánoční dárky. Lidé doma mívají obvykle borovice, jedle, smrky nebo umělé stromky.

Historie

Vánoční stromky měly ochrannou funkci. Ozdobené větve rozdávali i koledníci. V některých krajích se také zavěšoval nad štědrovečerní stůl ozdobený malý stromek, ovšem špičkou dolů.

Tradice zdobení stromku, jak ji známe dnes, pochází z německých měst. Zpočátku nebyl zdoben svícemi. Jedna z prvních zpráv o ozdobeném

osvětleném stromku v místnosti je v brémské kronice z roku 1570. Nejdříve bychom jej našli v cechovních a řemeslnických domech. Do soukromých prostor začal pronikat až v polovině 17. století. V 19. století opouští německé prostředí. Ujímá se nejprve ve městech, poté na venkově, většinou ho přijímají dříve protestanté než katolíci. Katolická církev považovala zpočátku zdobení stromů za pohanský zvyk.

Vánoční stromek v Česku

V Česku nemá vánoční stromek dlouhou tradici. Poprvé jej postavil pro své přátele v roce 1812 ředitel pražského Stavovského divadla Jan Karel Liebich na svém libeňském zámku. Nový zvyk se však začal prosazovat jen pozvolna, a to až ve 40. letech 19. století v bohatých pražských měšťanských rodinách. Zřejmě roku 1860 se na stromečku v Čechách poprvé rozsvítily lojové svíčky. Do venkovských stavení pronikaly ozdobené vánoční stromečky ještě pomaleji. Až do první světové války

bývala v mnoha
pouze ozdobená smrková
větev.

domácnostech
nebo jedlová

Vánoční cukroví

Vánoční cukroví a jeho pečení je jedna z obecně rozšířených vánočních tradic, která je ve velké části českých domácností dodržována. Většina z vánočních cukroví se připravuje ze směsi mouky, cukru, vajec, másla, kakaa, čokolády a různých druhů ořechů a kandovaného ovoce. Mezi typické patří cukroví z lineckého těsta, které je možné navíc ochutit strouhaným kokosem nebo kakaem. Typická vůně je vanilka, koření skořice.

Betlémské světlo

Jednou z novodobých vánočních tradic je betlémské světlo, které rozvázejí skauti. Světlo se každoročně zapaluje v Betlémě, a posléze putuje napříč Evropou.

Do Česka betlémské světlo putuje z Vídně, kde jej rakouští skauti předávají o neděli Gaudete delegacím z celé Evropy; pro české země jej přebírají brněnští skauti, kteří jej v sobotu rozvázejí před 4. nedělí adventní, takže je pak k dispozici v kostelech, na náměstích, vánočních trzích, knihovnách apod.

Betlém, jesličky

Betlém nebo též jesličky je umělecké vyobrazení znázorňující Svatou rodinu. Právě

narozený Ježíš leží v nuzném chlévě na seně v jesličkách a Panna Maria a svatý Josef o něj pečují. Pastýři a orientální Tři králové přinášejí dary, scéna bývá doplněna i zvířaty (vůl, oslík, ovce i jiné) a případně andělem svolávajícím „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle“. Betlémy byly a jsou vytvářeny z nejrůznějších materiálů: dřevěné, keramické, papírové, perníkové aj. V některých místech je i tradice živých betlémů, kde postavy jsou představovány živými lidmi ve formě buď statického výjevu nebo i hrané scény.

Lidové betlémy

Do lidového prostředí se betlémy dostaly s reformami Josefa II. na konci 18. století. Josef II. nařídil uzavření některých církevních objektů a betlémy, do té doby stavěné v kostelích, odtud byly vykazány. Tehdy přišlo o zdroj obživy mnoho malířů a pozlačovačů, kteří dosud pracovali hlavně pro církev. Hledali tedy jiný způsob, jak se uživit a začali s betlémy.

Vánoce v Česku

24. prosince bývá tradicí, že se schází celá rodina na slavnostní večeři. Samotná večeře se tradičně skládala z rybí polévky, bramborového salátu s kaprem a během její konzumace se dodržovaly jisté zvyklosti: mohlo se tak připravit o talíř více pro nečekanou návštěvu, případně položit pod talíř minci či šupinu. Od štědrovečerní tabule se obvykle směla vzdalovat pouze hospodyně. Po večeři bývá zvykem rozbalovat vánoční dárky, které dětem v českých zemích přináší Ježíšek. Štědrý den tradičně vrcholí půlnoční mší, na které se zpívají koledy a začíná samotná církevní oslava narození Krista.

Štědrovečerní hostina

Večeře v Čechách tradičně začíná rybí polévkou, jako hlavní jídlo se podává obvykle kapr. I se štědrovečerní večeří se pojí krajově mnoho obyčejů, které do určité míry přežívají, neboť dnes je tato večeře nejvýznamnějším rodinným společným jídlem celého roku. V posledním desetiletí však společnost dává stále častěji namísto obalovaného kapra při štědrovečerním stole přednost vepřovým řízkům.

Kapr coby hlavní večerní jídlo však v českých zemích nemá dlouhou tradici. Štědrý den zůstal postním dnem, a proto i charakter jídla byl postní; za maso se ovšem nepokládalo maso rybí. To však bylo v 18. století dražší než ostatní druhy masa, a proto většina domácností musela dát přednost levnějším alternativám. Nejedl se pouze kapr, ale např. i lín, sumec a jiné sladkovodní ryby; obvykle se jedly připravené nasladko. Kapr se stává běžným štědrovečerním jídlem teprve ve 2. polovině 19. století, neboť se díky cenové regulaci stal dostupnějším.

Ke kapru se jako příloha podává bramborový salát, který ovšem taktéž nemá v české kuchyni dlouhé tradice. V předválečných kuchařkách nenalezneme na bramborový salát recept, odborníci se domnívají, že se v české kuchyni objevuje až někdy během 2. světové války a že jeho původ tkví zřejmě v ruské kuchyni.

Vánočka

Vánočka je druh sladkého pečiva, který se v Česku těší velké oblibě. Jde o sladké pečivo, jež se s oblibou konzumuje jako sváteční jídlo o víkendech, Vánocích či jiných významných dnech. Velice oblíbenou kombinací ke konzumaci vánočky k zvýraznění její chuti je: máslo, med, marmeláda, džem, povidla, melta s mlékem (bílá káva), černý čaj s citrónem a cukrem

Historie

První zmínky o vánočce pocházejí již ze 16. století. Ale to ji pekli jenom mistři pekaři. Původně byla vánočka pečená a předávána jako dar pekařů radním a patronátní šlechtě. Teprve od 18. století začali lidé péct vánočky i doma. Recepty byly různé a dědily se z generace na generaci. Jelikož Vánočka má již dlouhou historii a tradici, tak se během let přirozeně vyvíjelo i její pojmenování. Dnešní běžně používaný název vánočka se od prapůvodního zcela liší, není dnes však jediným. Vánočce se podle krajů, nářečí a zvyklostí také říkalo štědrovečernice, štědrovice, štědrovka, pleténka, húska, calta, pletanka, pletenice, ceplík, zemle, štrucla, štricka, ale také „děťátko“. Pletená vánočka symbolizovala děťátko zabalené do peřinky.

Tradice pečení vánočky

Křížové pletení vánočky má ochránit před zlými vlivy. Vánočka se tradičně plete z devíti pramenů. Základnu, první patro, tvoří čtyři prameny, které symbolizují slunce, vodu, zemi a vzduch. Prostřední, druhé patro, tvoří tři prameny představující rozum, vůli a cit. Třetí patro, tvoří dva prameny, které spojují vědění a lásku.

Vánočky se v dřívějších letech pekly pouze z kynutého těsta, do kterého se přidávaly rozinky, mandle, ořechy i kandované ovoce. V prvních receptech se objevoval i anýz či fenykl.

Vánoček se dříve peklo tolik, kolik bylo členů rodiny a služebnictva, pro každého jedna. Někde dostával kousek vánočky i dobytek, aby mu přálo zdraví po celý následující rok. Podle toho, jak se vánočka povedla, se předpovídalo, jaký bude příští rok. Připálená, natrhlá nebo prasklá vánočka nevěstila nic dobrého, spíše symbolizovala neštěstí.

SOUTĚŽNÍ V NOČNÍ KVĚ

1) Co je to Štědrý den?

- a) první svátek vánoční, slaví se 25. 12.
- b) hlavní vánoční svátek, den, kdy se narodil Ježíš Kristus
- c) poslední den přípravy na vánoční svátky a zároveň vrchol Vánoc v Česku

2) Co je to Boží hod vánoční a kdy se slaví?

- a) hlavní vánoční svátek, slaví se narození Ježíše Krista; 25. 12.
- b) druhý vánoční svátek, oslavuje se rodina a dobré jídlo; 25. 12.
- c) hlavní vánoční svátek, slaví se narození Ježíše Krista; 26. 12.

3) Co je to svátek sv. Štěpána?

- a) oslavuje se prvomučedník svatý Štěpán
- b) druhý svátek vánoční, oslavuje se svatý Petr
- c) třetí svátek vánoční, oslavuje se svatý Štěpán

4) Kdy se do českých domácností dostal vánoční stromeček?

- a) ve 40. letech 19. století
- b) v 80. letech 19. století
- c) v 50. letech 20. století

5) Proč je ryba tradičním českým pokrmem štědrovečerní večeře?

- a) ryba je postní jídlo a zároveň symbol křesťanství
- b) ryba je symbol bohatství a přinese peníze do rodiny
- c) ryba je postní jídlo a zároveň symbol islámu

6) Proč si dáváme pod talíř při štědrovečerní večeři kapří šupinu?

- a) přinese nám štěstí
- b) přinese nám dostatek peněz
- c) zaručí nám kapra i k další štědrovečerní večeři

7) Kdy se mají začít na Štědrý den podle křesťanské tradice rozbalovat dárky?

- a) když se objeví první hvězda na nebi
- b) když dojíme večeři
- c) když se dodíváme po večeři na vánoční pohádku

8) Doplňte správně slovo v textu koledy Narodil se Kristus pán

Narodil se Kristus Pán – veselme se,
z růže kvítek vykvet nám – radujme se.
Z života čistého, z rodu (...doplňte...),
Nám, nám, narodil se.

- a) chudobného
- b) mateřského
- c) královského

9) Co to znamená, když při pouštění lodiček (plovoucích svíček) zůstává lodička při okraji lavoru?

- a) majitel lodičky se vydá příští rok do světa
- b) majitel lodičky se bude příští rok držet doma
- c) majitel lodičky bude líný a nebude mít příští rok práci

10) Jakou úlohu má v české domácnosti na Vánoce jmelí?

- a) Čím víc bobulek na něm je, tím víc do domu přinese peněz.
- b) Čím víc bobulek na něm je, tím víc do domu přinese lásky.
- c) Čím víc bobulek na něm je, tím víc do domu přinese jídla.

Soutěžní kvíz s označenými odpověďmi můžete vhazovat do schránky pochval, stížností a připomínek v přízemí. Každý soutěžící obdrží malou výhru.

